

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt

Licijska knjižnica,
Ljubljana

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čerkovnem uradu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 120 D, za pol leta 60 D, za četrt leta 30 D, mesečno 10 D, za inozemstvo 150 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VI.

LJUBLJANA, dne 13. februarja 1923.

ŠTEV. 18.

Kaj pa mi?

Te dni smo čitali v časopisu, da je Češkoslovaška poslala v Beograd kot svojega zastopnika spretnega in gospodarsko jako izobraženega konzula, kateri si je pridobil v Trstu kot zastopnik Češkoslovaške velike zasluge za svojo domovino in ji preskrbel razne ugodnosti na gospodarskem polju. Po Trstu je služboval doslej v Hamburgu in tudi tam je njegovo delovanje rodilo obilo sadu. Sedaj ga je poslala Češkoslovaška v Jugoslavijo, da tudi tukaj ugleda pot češki trgovini in industriji.

Pozdravljamo novega češkega zastopnika v Beogradu in mu radi privoščimo mnogo uspehov v njegovem delovanju, ker želimo, da bi se oba bratska naroda kolikor mogoče zblížala tudi na gospodarskem polju. To zblížanje je jako potrebno za obe plači in bo ojačilo tudi politično zvezo.

Ravnotako bi morala Jugoslavija poslati v Prago najboljšega in najsposobnejšega konzula. Ne zadoštuje, da se njegovo ime konča na -ič, ne, bi bil mora dober organizator in dober posredovalec. Na Češkoslovaško odpada od našega uvoza nad 19 odstotkov, med tem ko odpada na Češko od našega izvoza komaj 4 odstotke. To razmerje ni zdravo in nikakor ni upravičljivo. Mi izvažamo take predmete, katere rabi tudi Češka in katere si nabavlja drugje. Mi rabimo v Pragi človeka, kateri bo znal napeljati naš izvoz in mu ugledati pot v Češko. Ne mislimo, da nam Čehi delajo namenoma težkoče. To bi bilo v njihovo lastno škodo, ker bi s tem sami kvarili plačilno sposobnost svojega dobrega odjemalca. Krivi smo sami teh slabih zvez. Razmerje med izvozom in uvozom kaže, da v Pragi nismo primerno zastopani. Ni krivda samo naših trgovcev, ako je razmerje tako neugodno za nas, krivda je tudi v našem zastopstvu. Iz lastne izkušnje vem, da je dobil trgovec namesto brzega posredovanja v neki zadevi odgovor, da ni dovoljno »biljegoval« svoje vloge. Za reven biljeg ali taksno marko se ni izvedla velika zveza! Biljeg ali taksna marka nam je povzročila že mnogo škode. Ali bo Jugoslavija poginila, če kaka vloga nima dovoljne taksene marke? Ali ni mogoče naknadno iztirjati take taksene marke?

Naš zastopnik v Pragi mora biti tako živahen in tako izvežban organizator in posredovalec, kakor bo češki v Beogradu. To bi bilo v veliko korist naše trgovine in našega gospodarstva.

Nova samoupravna davščina.

Mesna občina ptujška je sklenila pobirati davščino za pridobivanje stanovanj in je že storila vse korake, da se ta davščina odobri. Zadeva je le na videz lokalnega pomena, v resnici pa pomeni nevarnost nove obremenitve pridobitnih slojev vsaj v večjih mestih Slovenije, kajti jasno je, da bodo enako davščino uvedle tudi druge mestne občine, čim se jo dovoli pobirati v Ptuj.

Namen te davščine je omogočiti mestni občini pridobivanje stanovanj, bodisi z zidanjem novih hiš, bodisi potom adaptacije mestnih ali drugih hiš. Za adaptacijo drugih hiš bi prispevala k stroškom mestna občina k večjemu polovico, pridri-

žala bi si pa pravico razpolagati za dobo treh let s stanovanji, pridobljenimi potom adaptacije. Davščini s takim brezdvomno občekoristnim namenom bi nikakor ne ugovarjali, ako bi se ne nameravalo pritegniti h poravnavi računa v prvi vrsti ravno pridobitnih slojev.

Poleg oseb, ki imajo večja stanovanja, kakor jih potrebujejo z ozirom na število družine, naj bi plačevali novo davščino v izmeri 2% službenih prejemkov svojih namoščenecv trgovski, industrijski in obrtni obrati, zavezani pridobitni, ako so njihovi uslužbenci nastanjeni v tujih hišah in sicer obrati, ki imajo sedež izven mesne občine za vse uslužbenecv brez vsake omejitve navzdol, obrati ki imajo svoj sedež v mestu pa le v primeru, da imajo nad 20 uslužbenecv.

Prizadeti bi bili v prvi vrsti obrati ki imajo svoj sedež izven mestnega okoliša, njihovi uslužbenci pa stanujejo v mestu, ker se davčna dolžnost ne ozira na zmožnost podjetja, ali more svojim uslužbencem preskrbeti stanovanja v lastnih hišah v mestu ali izven mesta. Pa tudi omejitve števila uslužbenecv onih podjetij, ki imajo sedež v mestu, je vsekakor prenizka, ker pri sedanjih razmerah tudi podjetja, ki imajo nad 20 uslužbenecv, ne razpolagajo vedno s takimi sredstvi, da bi mogla preskrbeti svojim uslužbencem stanovanja v lastnih hišah.

Novi davščini naj bi bile zavezane tudi osebe, ki imajo nad 30000 dinarjev letnih dohodkov, a nimajo lastne hiše v občini in stanujejo v tujih hišah. Te osebe naj bi plačevale davščino v izmeri 5% predpisane dohodnine, poleg tega pa tudi (v izmeri 2% službenih prejemkov) za vse svoje uslužbenecv, ki stanujejo v tujih hišah. Ako bi torej ta ali oni obrat ne bil zavezan davščini vsled prenizkega števila zaposlenega osebja, pride pa pod davščino v tej obliki, ako nima lastne hiše. Omejitve davčne dolžnosti na osebe, ki imajo nad 30.000 Din dohodkov, je vsekakor prenizka, ker znači ta dohodek pri sedanjih prilikah komaj eksistenčni minimum in torej ne more biti pravo merilo za zmožnost si postaviti lastno hišo.

Za pridobitne sloje je davščina v nameravani obliki nesprijemljiva, ker bi znova podražila produkcijo, trgovske in obrtniške predmete. Za občino samo pa bi bila ta davščina škodljiva, ker bi ovirala razvitek trgovine, industrije in obrti, katere v obliki doklad in drugih davščin prispevajo občinskemu gospodarstvu itak znatne vsote. Te bi se brezdvomno zmanjšale, ako bi bili obrati prisiljeni omejiti obseg svojega obratovanja.

Pričakujemo, da pokrajn. uprava nove davščine ne bo odobrila, dokler ne izloči iz pravilnika vse, kar ogroža interese pridobitnih slojev.

Ivan Mohorič:

Vprašanje jadranskih zveznih tarif.

(Nadaljevanje.)

Da praktično ilustriramo velike škode, ki jih je povzročila ta tarifno-politična situacija našemu gospodarstvu lani in predlani, navajamo samo en primer, in sicer za naš najglavnejši izvozni predmet, to je les (gradnja nad 2½ m dolge, pozicije

H-13 a) in c) bivše splošne avstro-ogrške in bosansko-hercegovske blagovne klasifikacije), katerega se izvažajo, odnosno bi se pri urejenem prometu lahko izvozilo iz Slovenije do 30.000 vagonov letno in sicer po pretežni večini na Trst:

Za ta les plačujemo pri 10-tonskem tovoru do državne meje iz glavnih odpremnih postaj južne železnice sledeče postavke:

Od postaje Maribor do Postojne (razdalja 220 km) 990 Din za 10 ton.

Od Slov. Bistrice do Postojne (195 km) 990 Din za 10 ton.

Od Celja do Postojne (153 km) 1130 Din za 10 ton.

Od Dravograda do Postojne (284 km) 1350 Din za 10 ton.

Od postaje Grobelno do Postojne (167 km) 950 Din za 10 ton.

Od Lilije do Postojne (95 km) 650 Din za 10 ton.

Od Ljubljane gl. k. do Postojne (64 km) 500 Din za 10 ton.

Od Zidanega mosta do Postojne (128 km) 780 Din za 10 ton.

K temu pride še voznina Postojna-Trst, ki znaša 312 lir za 10 ton lesa, tako da je znašala tovarnina iz Ljubljane do Trsta v letu 1922., preračunana v lirah, najmanj 412 in največ 512 lir. Mnogo neugodnejši je položaj onih postaj, ki ležijo na dolenski železnici in ki morajo izvažati les preko južne železnice na Postojno do Trsta, kar je razvidno iz sledeče sestave:

Od postaje Ribnica do Postojne (126 km) 500 + 500 + 80 = 1080 Din za 10 ton.

Od Straže do Postojne (148 km) 600 + 500 + 80 = 1180 Din za 10 t.

Od Kočevja do Postojne (160 km) 560 + 500 + 80 = 1140 Din za 10 t.

Od Kranja do Postojne (94 km) 300 + 500 = 800 Din za 10 ton.

Od Škofje Loke do Postojne (84 km) 260 + 500 = 760 Din za 10 ton.

V jadranski tarifi je pa bila za te vrste lesa predvidena posebna izjemna tarifa 15, po kateri se je od 15. februarja 1921. leta plačalo iz Avstrije in bi se bilo zaračunjavalo za naše postaje sledeče vozarijske stavke, ako bi bili mi pristopili k zvezni tarifi.

(422 km) Bruck-Trieste 564 lir za 10 ton.

(368 km) Graz-Trieste 564 lir za 10 ton.

(302 km) Maribor-Trieste 457 lir za 10 ton.

(277 km) Slov. Bistrica - Trieste 457 lir za 10 ton.

(235 km) Celje-Trieste 421 lir za 10 ton.

(366 km) Dravograd-Trieste 457 lir za 10 ton.

(249 km) Grobelno-Trieste 444 lir za 10 ton.

(178 km) Litija-Trieste 372 lir za 10 ton.

(146 km) Ljubljana gl. k.-Trieste 314 lir za 10 ton.

(210 km) Zidani most - Trieste 372 lir za 10 ton.

Iz te sestave je razvidno, da bi bili plačali za les iz Ljubljane v Trst po jadranski tarifi pri vagonu samo za dve liri več kot plačujemo sedaj za isti tovor iz Postojne v Trst. Res je, da je zvezna tarifa za Trst odvisna od kurza lire in zaradi tega je bila tudi škoda, ki jo je povzročila našemu izvozu v različnih dobah lanskega in predlanskega leta, različna, ker je vrednost lire vari-

irala od okrog 2.5 do 5 Din. Tako smo plačevali pri vagonu od 100 do 200 lir več na tovarnini kakor bi bili plačali, ako bi participirali na jadranski zvezni tarifi, kar bi zneslo pri 30.000 vagonih letnega lesnega kontingenta do 6.000.000 lir. To pomeni nenadomestljivo izgubo za naše gospodarstvo. Iz Brucka, ki je 422 km oddaljen od Trsta, je tovarnina za les za malo razliko večja kakor iz Maribora, ki je za 120 km bližje Trstu. Vsled tega nam naša ugodna prometna lega nič ne koristi, ker nam tarifarno Avstrija konkurira pri izvozu na celi črti.

(Konec prihodnjic.)

Trgovci in trgovske pravde.

Iz trgovskih krogov se opetovano oglašajo pritožbe, da se pravde pred zbornimi kot trgovskimi sodišči v Sloveniji preveč zavlačujejo. Večini tožb zadnjih let so vzrok ravno nestalne valutne razmere in je torej značaj teh sporov tak, da še prav posebno zahteva naglost poteka in završitve pravde. Vendar pa se pogosto dogaja, da trajajo procesi po celo leto ali še dalje in da nastane zato prizadetim strankam radi vednega laviranja valute nepregledna škoda.

Upniku današnji zakoni ne nudijo pred posledicami devalerizacije skoro nobene zaščite. Zato naj bi se gledalo na to, da se krutost pomanjkljivosti pravne zaščite v tem pogledu omili vsaj s tem, da se odločitev v procesih pospeši in na ta način obvaruje upnika pred še večjo izgubo. Isto velja seveda tudi za dolžnika v primeru, da vrednost našega denarja poraste.

Veliko škodo povzroča upniku zavlačevanje procesa tudi zato, ker z oloževanjem kapitalom ne more pravočasno razpolagati in si je prisiljen nabaviti za obratovanje kredit, ki ga mora drago plačati, a ga je vrhufuga še sila težko dobiti. Ze 15 in večodstotne obresti v kreditnem prometu dolžnika naravnost izzivajo, da se upira plačilu, četudi ve, da bo končno le obsojen. Za zavlačevanje pravde pa dobi premijo, ki mu odtehta vse procesne stroške, ker more dolžni kapital med tem ponovnokrat plodonosno izkoristiti.

Posebno za trgovske kroge velja pravilo, da je čas zlato. To bi se pri razsojanju v trgovskih pravih moralo vpoštevati in ukreniti vse, da se vzroki nepotrebne zavlačevanja odpravijo.

Seveda na tem nedostatku niso krivi naši sodniki, o katerih vemo, da vrše svojo dolžnost požrtvovalno in v polni meri, tako, da so naša sodišča lahko vzgled onim v drugih pokrajinah Jugoslavije. Krivdo je namreč iskati v tem, da trgovska sodišča niso zasedena z zadostnim številom sodnikov, še bolj in glavno pa v tem, da prihaja dandanes pred trgovski senat ogromna večina takih pravi, ki bi radi svoje malenkostnosti spadale pred okrajno sodišče.

Da pride zadeva pred deželno (okrožno) kot trgovsko sodišče, je morala vrednost spornega predmeta odnosno terjatve znašati pred vojno več kot 1000 K, kateri znesek se je radi devalerizacije pozneje povišal na 4000 K in velja še danes. Tozadevno razmerje je toraj kakor 1:4. Vsi pa vemo, da se je v tem času premaknilo razmerje vredno-

sli predvojne in današnje krone v taki meri, da je kakor 1:80. V blagu je to razmerje dostikrat še občutnejše. Če računamo, da je stal pred vojno 1 kg sladkorja 1 K, bi bilo takrat v pravdi radi 1000 kg sladkorja sodilo še okrajno sodišče in šele pri večji množini deželno sodišče. Danes, ko je sladkor po 80 K 1 kg, pa bo že v pravdi radi 13 kg sladkorja sodilo zborna sodišče. Ker dandanes že skoro ni nobenih trgovskih pravn, kjer ne bi šlo za več kot 4000 K, je temu posledica, da skoro vse trgovske pravde prihajajo pred zborna kot trgovsko sodišče in od teh ogromna večina takih, katere bi bilo v predvojni dobi izvedlo okrajno sodišče. To povzroča sodnikom zbornega kot

trgovskega sodišča izgubo časa, ki bi ga sicer mogli in morali posvetiti pravdam, kjer gre mogoče za milijone.

Da se toraj razbremenimo in pospešimo judiciranje zbornih kot trgovskih sodišč in trgovske pravde s strani obvaruje ogromne škode, katero jim povzroča zavlačevanje pravn, je potrebno, da se nemudoma ustanovi kompetenca deželnega odnosno okrožnega kot trgovskega sodišča šele za primer, ko gre za večjo vrednost kakor 60.000 K (15.000 Din). Ta vrednost bi vsaj približno odgovarjala izpremenjenim valutnim razmeram. Vse trgovske pravde z vrednostjo spornega predmeta do 60.000 K (15.000 Din) pa naj sodijo okrajna sodišča.

St. Kukla:

Kako je treba čitati bilance delniških družb.

(Nadaljevanje.)

V dosedanjih bilancah smo že večkrat poudarjali, da se ne more presoditi stanje delniške družbe na podlagi ene same bilance.

Hočemo si napraviti natančnejšo sliko o kaki družbi, moramo vzeti kot temelj našega opazovanja bilance za dve, tri ali pa še več let nazaj. Uredimo si za vsako leto bilančne podatke na način, katerega smo se v prejšnjih člankih posluževali, tedaj bodemo jasno videli, kako se je poslovanje te družbe razvijalo ter bodemo na podlagi tega

imeli mnogo več zaslonbe in materiala za našo oceno.

Zraven tega je zelo važno bližje spoznati letno poročilo, katero poda upravni svet občnemu zboru, ker najdemo v njem mnogo pojasnil dogodkov, ki bi nam sicer ostali nejasni. Razen tega se nahajajo v poročilu predlogi za razdelitev čistega dobička, ki nas mora vse-kakor tudi zanimati.

V naslednjem prinašamo štiriletno bilanco neke delniške družbe za kemično industrijo.

Aktiva.

	1917	1919	1920	1921
Investirani kapital:				
Zgradbe, zemljišča, proge	2,977.624	3,377.624	4,008.624	4,678.624
Stroji in oprava tovarne	4,556.861	4,556.861	4,556.861	4,556.861
Transportna sredstva . .	567.508	567.508	567.508	567.508
Inventar	10	10	10	10
	8,102.003	8,502.003	9,133.003	9,803.003
Prometni kapital:				
Blagajna	92.491	215.630	3,233.413	2,025.310
Vrednosni papirji . . .	5,943.486	1,063.661	2,721.929	9,706.715
Devize, valute		3,000.000	2,329.728	
Dolžniki	8,025.406	35,000.000	78,161.560	112,983.449
Zaloga blaga in materij.	1,292.233	1,075.688	18,633.280	26,724.502
	15,333.616	40,354.979	105,079.910	151,442.976
	23,455.719	48,856.982	114,212.913	161,245.979

Pasiva.

	1917	1919	1920	1921
Lastni kapital:				
Delniška glavnica . . .	6,000.000	6,000.000	12,000.000	48,000.000
Rezervni fond	1,000.000	1,300.000	32,000.000	20,500.000
Amortizacijski fond . .	4,500.000	5,000.000	5,000.000	5,000.000
Posebne rezerve	4,563.200	5,863.200	5,863.200	5,863.200
Pomožna rezerva	201.593	319.423	600.072	1,100.000
	16,264.563	18,482.623	55,463.272	80,463.200
Tuji kapital:				
Upniki	3,906.614	23,810.820	31,724.687	62,061.145
Nedvignjene dividende	210	3.708	931.352	256.758
Tranzitne posilavke . . .	1,384.866	4,126.927	13,475.475	8,005.352
	5,291.690	27,941.509	16,131.514	70,421.255
Dobiček	1,899.366	2,432.850	12,618.127	10,361.524
	23,455.619	48,856.982	114,212.913	161,245.979

Ze prvi pogled na to tabelo nam kaže, da se poslovanje te družbe stalno razvija.

Delniška glavnica se je v teku petih let povišala na osemkrat večjo vsoto. Še večji povečanje kaže »rezervni fond«. Osobito nas iznenadi nje porast v letu 1920, ko se je rezervni fond nenadoma povečal na 32,000.000 K. To povečanje naravno ni povzročila dotacija od doseženega dobička, temveč je v zvezi s povečanjem kapitala, ki je bilo isto leto izpeljano.

Kakor bomo še videli, ima družba velike latentne rezerve, ki lemeje na velikem porastu vrednosti njenih investicij, pa tudi mogoče v drugih stvareh. Povečajoč svojo delniško glavnico, je družba naravno zahtevala, da novi delničarji, ki so pre-

vzeli celo emisijo novih delnic, plačajo v korist rezervnega fonda vsoto, sorazmerno latentnim rezervam. Iz tega porasta rezervnega fonda vidimo, da je cenila stara uprava družbe, tako tudi sindikat novih delničarjev, ki je prevzel celo emisijo delnic, te latentne neizkazane rezerve najmanj na okroglo 20 milijonov kron.

Nasprotno pa izkazujejo rezerve leta 1921. zmanjšanje kljub zvišanju delniške glavnice. To zmanjšanje rezerve ne temelji na podlagi odpisa izgube, temveč je uprava družbe porabila en del nakupljenih rezerv za povečanje glavnice s tem, da je izdala svojim delničarjem takozvane »gratis«-delnice.

Amortizacijski sklad je dosegel vsoto 5,000.000 K, t. j. preko 50 %

celih investicij, a zraven tega ima še družba lepe »posebne rezerve«. Izkazane rezerve znašajo, izražene v odstotkih: leta 1917. 171 %, leta 1919. 208 %, leta 1920. 362 %, leta 1921. 84 % delniške glavnice družbe.

Poleg tega ima, kakor smo to že omenili, družba velike rezerve, katere temelje na podlagi porasta vrednosti investicij.

Dobiček družbe je znašal, izražen v odstotkih: leta 1917. 31.65 %, leta 1919. 40.54 %, leta 1920. 105.15 odstotkov, leta 1921. 21.59 % delniške glavnice. To je pri odmeri dividende zelo važno razmerje, med tem ko za oceno napredka samo ob sebi ni velike važnosti, ker izkazuje prevelike varijacije, osobito leta 1920. in leta 1921.

Ker družba ne obratuje samo z delniško glavnico, nego tudi z rezervami in s tujim kapitalom, moramo pregledati tudi druge točke.

Izračunajmo si predvsem razmerje dobička napram celemu lastnemu kapitalu. Izraženo v odstotkih znaša izkazani dobiček: leta 1917. 11.68 %, leta 1919. 13.16 %, leta 1920. 22.75 %, leta 1921. 12.87 % skupnega lastnega kapitala.

Poglejmo sedaj, koliko odstotkov znaša ta čisti dobiček v razmerju s skupnimi sredstvi, s katerimi je družba obratovala, torej napram vsoti lastnega in tujega kapitala. Ta vsota znaša: leta 1917. 8.81 %, leta 1919. 5.25 %, leta 1920. 12.41 %, leta 1921. 6.86 %.

Vsi ti podatki nam kažejo, da je napredek in procvit družbe zelo za-

LISTEK.

Gustav Freytag.

Dati - Imeti.

(Nadaljevanje.)

Ko se je Itzig pred vrati Schröterjeve hiše poslovil od Antona, je kmalu zavil z glavne ceste proti staremu delu mesta in se v neki ozki ulici ustavil pred veliko hišo s širokim pročeljem. Spodnja okna so bila zavarovana z železnim omrežjem, v prvem nadstropju so se svetili beli okvirji z velikimi šipami, podstrešna okna pa so bila umazana in mestoma razbita. Na prvi pogled torej hiša ni napravila preveč dobrega vtisa.

Brez daljšega pomišljanja stopi Anton v vežo. Po nečednih stopnicah pride do belo preplešanih vrat, kjer se mu na veliki medeni plošči zasveti nasproti ime: Hirsch Ehrenthal. Ko potegne za porcelanasti držaj zvonca, odpre postarana ženska vrata in sicer le toliko, da je lahko pomolela nos skozi ter vpraša našega prijatelja, kdo je in kaj želi. Po njegovem odgovoru se obrne, odpre vrata sobe in zakliče: »Neki Itzig iz Ostrave je tu in želi govoriti z gospodom Ehrenthalom«. Iz sobe zadoni glas hišnega gospodarja: »Naj počaka!«, in ropot s krožniki je pričal, da hoče v miru povziti svojo večerjo, predno dovoli avdijenco bodočemu milijonarju. Pred nosom prišleca se vrata zopet zapro in zaklenejo.

Itzig se vsede na stopnjice, gleda z nepremičnim očesom na bela vrata in na medeno ploščo in si skuša v duhu predstaviti, kako bi izgledalo ime Itzig na enki plošči in na enako belih vratih. Nato prične premišljati, koliko mu še manjka, da bi bil tako bogat, kot je Hirsch Ehrenthal; poliplje se za šest zlatnikov, ki mu jih je njegova stara mati zašila v podlogo telovnika ter računa, koliko bo lahko vsak dan k temu pridelal, seveda če mu bo bogati mož dal priljubljenosti, da si bo lahko postransko kaj zaslužil. Ko je bil najbolj zatopljen v lepe misli, se odpro vrata, in prikaže se oseba Ehrenthalova. To ni bil več mož, kakršnega smo spoznali danes popolnoma, prilizljiva prijaznost je popolnoma izginila; noben azijski cesar ne more s takim veličastvom in samozavesitjo gledati na bitje pred svojimi nogami, kakor je znal napraviti Ehrenthal na tem otroku Ostrave. Kljub svojim šestim zlatnikom je Itzig čutil razliko med velikim možem in svojo ničvrednostjo; skočil je pokoncu in se ponižno vslopil pred svojega mojstra: »Tu imam pismo od Barucha Goldmanna, pri katerem me je gospod Ehrenthal zaprosil za svojo trgovino; s temi besedami otvori razpravo in pomoli mogočnejšo neko pismo.

»Goldmannu sem pisal, naj mi pošlje kakega človeka, ki si ga bom pa šele ogledal, če ga bom mogel rabiti; sklenjenega še ni ničesar,

odgovori Ehrenthal dostojanstveno in odpre pismo.

»Saj sem prišel, da si me ogledate«, odvrne Itzig.

»In zakaj prihajaš tako pozno? Zdaj ni več čas za službene pogovore!« ga nahruli gospodar.

»Hotel sem se javiti v službo pri mojem gospodu Hirschu Ehrenthalu še danes zvečer samo iz tega razloga, da mi da lahko za jutri jutraj že kako naročilo.«

»O tem se govori jutri jutraj«, odvrne razdraženo gospodar, ki je smatral za dobro, da pokaže novincu kako malo mu je ležeče na njegovi osebi. Itzig je popolnoma umeval umesnost takega vedenja in ker je spoznal, da njegovo stališče pri tem pogajanju ni najugodnejše, ga skuša izboljšati na ta način, da poseže globokejše v stvar in pravi: »Morebiti vam jutri na tržni dan s čim dobro služim, ker poznam voznike večine gospodov, ki pridejo v mesto.«

Zopet zareži Ehrenthal nani, toda Itzig se ne da motiti in neustrašeno nadaljuje: »Tudi drugače sem znan v mestu, poznam mešetarje in male prekupovalce in bi lahko pomagal gospodu pri vsaki kupčiji v hiši in izven nje«. In da bi mogel bolj go-tovo prodati samega sebe, dostavi z resigniranim obrazom: »Ošaben nisem toliko, da bi hotel stanovati v hiši gospoda Ehrenthala; ako nima gospod Ehrenthal zame nobene postelje v svoji hiši, si poiščem prenočišče v bližini pri kakem krčmarju.«

Ta skromnost je Ehrenthala v toliko omečila, da je pogledal fanta še enkrat od glave do pete in ga vprašal: »So-ti tvoje listine v redu, da ne bom imel kakih neprijetnosti pri policiji radi tebe?«

Itzig privleče iz žepa svojega razcapanega jopiča legitimacijo in jo preda gospodu, ki jo natančno pregleda in slednjič pravi: »Če te vzamem v svojo službo, boš delal v moji hiši vse, kar ti bom naročil jaz, ali madame Ehrenthal, ali pa moj sin Bernard Ehrenthal; snažil boš čevlje in pomagal kuharici v kuhinji; pri mojih kupčijah boš napravil vsa pota, ki bi jih moral napraviti jaz, in izvrševal boš vsa naročila.«

»Hočem, gospod Ehrenthal«, odgovori Itzig ponižno; »napravil bom vse v vašo največjo zadovoljnost.«

»Zajutrek in kosilo dobiš pri kuharici; zvečer od sedmih naprej si lahko sam svoj gospod. Za svoje delo prejmeš vsak mesec dva tolarja, in ako napravim s tvojo pomočjo kako kupčijo, dobiš od nje svoj delež.«

»Kolik bo ta delež?« zakliče Itzig urno.

»Kolik naj bo?« vpraša nevoljno Ehrenthal. »Dal ti bom toliko, da bo dovolj.«

»Dovolj za gospoda, toda ne zame«, odvrne Itzig predrzno, kajti čutil je, da je pri tej glavni točki potrebna odločnost.

(Dalje prihodnjič.)

dovoljiv. Poslovni uspehi varirajo naravno po okoliščinah posameznih let. Kakor kaže, so bile okoliščine v letu 1920. za poslovanje družbe znatno boljše kakor v vseh drugih letih.

Kako dividendo je plačala družba v teh letih?

Letu 1917. pri dobičku 31-65% del. glavnice je plačala družba 17 1/2% dividendo. Letu 1919. pri dobičku 40-54% del. glavnice je plačala družba 18% dividendo. Letu 1920. pri dobičku 105-15% je plačala družba 35%. Letu 1921. pri dobičku 21-59% je plačala družba 15%.

V letu 1922. moramo vpoštevati, da so dobili delničarji tekem leta za vsako staro delnico po eno novo zastonj!

Na ta način se je povečalo njih število posesti delnic kakor tudi cela delniška glavnica 100%, tako da znaša dividenda v letu 1921. faktično 30%.

To dividendo se naravno razume v odstotkih nominalne vrednosti delnic, t. j. vsote, na katero se delnice glase. Radi popolnosti bi bilo dobro izračunati tudi rentabiliteto, t. j. koliko je to odstotkov od kurza, po katerem so se delnice trgovale, odnosno so jih prevzemali novi delničarji.

Ker nam pa ti kurzi niso znani (delnice na borzi niso kotirane), se vračamo na način izračunavanja rentabilitete pri drugi priliki in drugi bilanci.

»Kako je porabljen oni veliki ostanek dobičkov, ki niso razdeljeni na dividende?« — se bo vprašal mnogokateri čitatelj, ki je videl, da je n. pr. leta 1920. znašal čisti dobiček 105-15%.

Odgovor na to vprašanje nam dajo letni izkazi v predlogu na razdelitev dobičkov. Od dobičkov je porabljeno:

	1 1917	1 1919	1 1920	1 1921
	K	K	K	K
Za dividende	1,050.000—	1,080.000—	4,200.000—	7,290.000—
Za tanjeme	147.896—	99.765—	615.805—	824.304—
Za rezerve	300.000—	700.000—	6,500.000—	500.000—
Za pomožni sklad	100.000—	250.000—	500.000—	900.000—
Za dobrodelne svrhe	—	—	200.000—	200.000—
Za prenos za prih. leto	301.470—	303.740—	592.322—	737.220—
skupni dobiček	1,899.366—	2,432.850—	12,618.127—	10,361.524—

S tem smo v glavnem končali naše vprašanje čistega dobička. Zanimalo bi nas še n. pr. razmerje med doseženim dobičkom in prometom blaga. Ker nam pa manjka podatkov o tem prometu, bomo to vprašanje razmotrivali ob drugi priliki.

Iz tega, kar smo do sedaj ugotovili, je razvidno, da ima družba sijajne uspehe. Vidimo pa tudi, da ne vodi politiko visoke dividende, temveč se vedno briga za stalno povečanje svojih rezerv.

Nadalje je naše običajno vprašanje: **Kakšno je razmerje med lastnim tujim kapitalom?**

V tem našem slučaju ne bo treba izračunati to razmerje v odstotkih, ker že iz samih podatkov med lastnim in tujim kapitalom vidimo, da je družba obračevala pretežno z lastnim kapitalom. To je k ostalim zopet zelo dober znak!

Oglejmo si sedaj stran aktive, predvsem investicije!

Poslavke »Zgradbe, zemljišča« izkazujejo povečanje, o katerih pravi letno poročilo, da se je v enem naših glavnih mest zgradila nova stavba za družbine urade.

Nadaljne tri poslavke so skozi vsa leta v enaki višini. Kakor smo videli, ima družba za odpise posebno amortizacijsko rezervo. Morda družba v teku teh let svoje investicije povečala, saj se v letnem poročilu o tem govori, vendar pa na odnosnem računu to ni razvidno, ker je izvršeno to povečanje v breme stroškov. Cela oprava družbe je odpisana na K 10— in to se navaja radi evidence.

Kakšno je razmerje med skupnimi investicijami in lastnim kapitalom družbe? Že prvi pogled na te številke nam kaže, da so investicije družbe mnogo manjše nego lastni kapital, tako da je velik del istega stalno na razpolago v svrhe poslovnega prometa. Izraženo v odstotkih je bilo vezano v investicije l. 1917. 49-81%, leta 1919. 46%, leta 1920. 16-46%, leta 1921. 18%, med tem ko je ostanek, t. j. 50-19%, 54%, 83-54% a leta 1921. 87-82% služilo kot prometni kapital. Tudi to razmerje je neobičajno dobro, a žal, ga vidimo le v redkih slučajih.

Razmerje med investiranim in prometnim kapitalom kaže vsekakor stalen in rapiden porast prometnih sredstev, medtem ko so investicije izkazane v vseh letih v približno enaki višini. Ta porast moramo v glavnem pripisati sedanjim razmeram ter padcu vrednosti denarja. Od leta 1917. do 1921. se je prometni kapital približno podesetoril. Ne smemo pa iz tega sklepati, da se je

tudi obrat desetkrat povečal. To povečanje prometnega kapitala priča predvsem padec vrednosti našega denarja. Medtem ko je družba potrebovala leta 1917. za rentabilni obrat svoje tovarne približno 15,000.000 K, potrebuje za približno isti obrat leta 1921. 150 milijonov kron.

Vse, kar smo povzeli iz zgornjih razmer, nam pravi, da se gre v tem slučaju za dobro in zdravo družbo, ki stoji čvrsto na lastnih nogah, katera ima dobre izgleda za nadaljnji razvoj.

(Dalje sledi.)

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

(Nadaljevanje.)

Kar se tiče tujih podjetij v Bosni, bi se jih moralo nacionalizirati in sicer v denarnem oziru kakor tudi glede osobja in uprave in v tem oziru bi morali biti vsi Bosanci in Hercegovinci složni. Jaz nisem profi poštemim tujim strokovnjakom, ki jih potrebujemo, vendar mora služiti tujec nam, a ne mi njemu. Mi vendar moramo pridobiti mesta našim ljudem in poskrbeti da bo s časom vse osobje naše.

Ne sme se dovoliti, da bi namesto tujega gospodarja tovarne prišli njihovi čibukčiji-emisarji, kakor bi nekateri hoteli tujce zastopati in služiti njihovim interesom ter ovirati delo nacionalizacije. Bosna in Hercegovina morate po osvobojevanju pripadati predvsem Bosancem in Hercegovcem, potem še le ostalim bratom. Da bi se to doseglo, mora država pomagati, da pripadejo Vareš, Zenica, Jajce, Teslić in Lukavac našim ljudem in državi. Velikim žagam, glede katerih se govori, da nimamo zanje dovolj kapitala, je treba obratovanje sploh onemogočiti, medtem pa poskrbeti da se osnuje stotine in tisoče malih žag, ki bodo last naših ljudi. To bo posebno važno-po izvršenju agrarne reforme, ker bi se v to dal izvršino plasirati denar, ki ga bodo dobili ljudje za odškodnino.

82. Zgodovina in sedanje stanje trgovine, obrti in industrije v Srbiji.

a) Pred osvobojenjem od Turkov.

Pred osvobojenjem Srbov od Turkov so tvorile srbske dežele pod Turki eno gospodarsko enoto, ki je zadovoljevala skoro sama sebe in je imela malo trgovine z Bolgarijo, Carigradom, Azijo, Dunajem Dubrovnikom in Grki.

Kmetje so živeli v zadrugah in način življenja ter razpored nosi je omogočeval, da so se primitivne potrebščine izdelale po večini v zadrugi, kakor je bila na primer obleka, obutev, pohištvo itd. Le napotrebnejšo železnino, kotle, orožje, vrvarske izdelke, konjsko opremo, nit, sol itd. se je kupovalo. Po mestih so se Muslimani bavili v današnjih mejah Srbije poleg uradništva, vojaštva in plemstva tudi s trgovino in obrtmi, kakor brivskim, pekovskim, usnjarskim, puškarskim potkovskim, sedlarskim in urarskim obrtom, torej z obrti, ki so služili za opremo vojaštva, a kristjani pa so se bavili z ostalimi obrti. V mejah Srbije je bilo po mestih več muslimanov, kakor kristjanov in najmanj kristjanov Srbov, ker so po odhodu Avstrijcev odšli tudi srbski meščani ki so pozneje osnovali srbske trgovske in obrtne kolonije v vseh obdonavskih mestih Avstro-ogrške do Dunaja; na njihovo mesto pa so prišli s turško vojsko Cincari, Grki in Armneici. V Nišu, Pirotu, Skoplju, Bitolju in Prilepu, katerih prebivalci se niso mogli umakniti z avstrijskim vojaštvom, je bilo več pravoslavskih Srbov, kakor pa muslimanov.

Glavne potrebe tega mestnega prebivalstva in kakor smo tudi videli male potrebe vaškega prebivalstva v manufakturnih predmetih so krili obrtni centri, kakor je bil Beograd, Užice, Sarajevo, Novi Pazar, Prizren, Niš, Leskovac, Štip, Veles, Prilep in Ohrid, ki so s svojimi veliki tržišči oskrbovali z blagom okolišne kraje. Na primer Beograd in Ohrid sta se bavila poleg Pirota in Kumanovega s predelavo krzna, posebno lisičjega; Prilep je bil glavno središče izdelave bakra; Užice, Piroć, Prizren, Novi Pazar so bili glavni centri za izdelavo in predelavo kože; Prizren in Petovo so imeli znatno produkcijo orožja; Prizren, Piroć in Užice so imeli znatne kujundžije; Piroć je izdeloval velike množine platna, preprog in sukna; Beograd je izdeloval konfekcijo iz sukna, čoje in bombaževine; Sarajevo je izdelovalo lišp iz tankih srebrnih žic ter železne in bakrene izdelke; Jagodina nože in sedlarsko blago itd. Železo se je izdelovalo v Zenici in Varešu, v Bosni, v Vlasinji, podkovni žebliji v Vranji, vrvarske izdelke so se donášali iz Vranje in Leskovca; paprika, šajak in gajtan (žnure) pa iz Bugarske.

Poleg mest je tudi domača industrija po vaseh krila posebne potrebe kmeta, kakor lončarska industrija v Podpeču v užiškem okraju, sodarska industrija v Nikolojevićih pri Užicah, preprogarska industrija v Pirotu, tkalniška industrija v Užicah in v Prizrenu itd.; vrvarska industrija v Leskovcu in Vranji in vrečarska industrija na Suhu planini itd.

Trgovina se je vršila bodisi na tovnih konjih ali na kamelah, ker ni bilo voznihi potov, v kolikor ni bilo druge živine, ki bi bila sama šla. Javna varnost na potih je bila slaba in so morala oborožena spremstva spremljati transporte, kar je zopet transporte zelo podražilo in oteževalo. Prenašali so se domači in tuji dragoceni produkti poleg živine, katera je šla sama. Carine so bile turške in majhne. Najmanj je bilo uvozne trgovine, marveč je bila v glavnem no-tranja in tranzitna trgovina.

(Dalje prihodnjic.)

Naša sladkorna industrija.

Zagrebski »Der Morgen« prinaša povsem zanimive in stvarne podatke naše sladkorne industrije, nje sedanje stanje in potrebo nje zaščite. Ker je članek povsem zanimiv in tudi podučljiv, smo posneli iz njega sledeče glavne podatke: Tovarne sladkorja predstavljajo v srednji Evropi najvažnejši del narodnega gospodarstva, in mnogo držav se ima zahvaliti krepkosti njih valuf samo izvozu sladkorja. Sladkorna industrija je v Jugoslaviji

na višku razvoja. Vse tovarne so moderno urejene, opremljene z naj-novejšimi stroji ter bi zamogle, v slučaju, da se jih popolnoma do-gradi, ne samo kriti domačo po-trebo sladkorja, temveč tudi izva-žati znaten del preostanka v ino-zemstvo.

V naši kraljevini obstoja sedaj osem tovarov sladkorja in sicer v Novem Vrbasu, Crvenici, Velikem Bečkereku, Brujevarju, Osjeku, Ču-priji, Beogradu in Uzori. Med tem osmimi tovarnami izdelujejo tovar-ne v Novem Vrbasu, Vel. Bečkereku, Osjeku, Čupriji in Uzori rafini-ran in kristalni sladkor, dočim se pečajo tovarni v Brujevarju in Crve-nici le z izdelovanjem kristalnega sladkorja.

Slednji dve delajo priprave, da jim bo mogoče v kratkem izdelo-vanje tudi rafiniranega sladkorja. Skupna kapaciteta produkcije ome-njenih tovarov znaša približno 8000 vagonov.

Letošnja produkcija bo dosegla višino 3500 vagonov. Celoletni kon-zum sladkorja se lahko računa na 6000 vagonov. Iz tega lahko skle-pamo, da bomo morali za leto 1922 —23 2000 do 2500 vagonov uvoziti iz inozemstva, da bo mogoče po-polno kritje porabe. Najbolj je ško-dila izdelovanju sladkorja pri nas nesrečna agrarna reforma, ki je bila vpeljana brez dalekovidnejših priprav, le da bi zagotovila dobiček kmetu. Veleposestniki, ki so uživali poprej v veliko vaseh na okoli velik ugled, kot vzorni gospodarji, so bili raztrgani na ko-ščke, toda kljub temu so ostala nj-ve in polja neobdelana. Produkcija sladkorne pese je padla tako nizko da niso mogle naše tovarne slad-korja izrabiti nihi polovice svoje kapacitete. V novejšem času se ne-koliko boljša položaj sladkorne in-dustrije, ker se zopet redi več slad-korne pese in upajmo, da bomo prihodnje leto producirali toliko sladkorja, da bomo z njim lahko popolnoma krili domačo potrebo.

Naše sladkorne tovarne so uvi-dile, da lahko konkurirajo z ino-zemstvom le v tem slučaju, ako ve-liko producirajo in s tem popolno-ma izrabijo kapaciteto izdelovanja. Iz tega je razvidno, da bi se ne smelo ničesar opustiti le, da bi se pridelovanje sladkorne pese dvig-nilo kolikor le mogoče, ker bi bilo to državi le v korist. Pri vsaki pri-merni priložnosti bi se moralo opo-zarjati na važnost sladkorne indu-strije in zahtevati pospeševanje iste od merodajnih faktorjev, kajti sicer ne bo mogoče vzdržati na višini te agrarne industrije tudi če bi jo imeli v rokah najboljši strokovnjaki.

Široki sloji nimajo niti najmanj pojma s kako velikimi težkočami je zvezan obrat sladkorne industrije. Sladkorne tovarne sklenejo na-vadno že celo leto v naprej nabav-ne pogodbe, sladkorna pesa se za-sigura po določeni ceni, da je omo-gočena ugodna kalkulacija. Toda izgledi so zelo negotovi! Sladkorna tovarna je odvisna od mednarod-nega valutnega trga vsled česar bi morala vlada nuditi sladkornim to-varnam zadosno zaščito, kajti do-stokrat se zgodi, da morajo iste prodajati svoje izdelke pod last-nimi proizvodnimi cenami. Najme-rodajnejši faktor pri izdelovanju sladkorja je vreme. Sladkorna pesa zahteva trimesečno obdelovanje na polju predno pride v tovarno, in med tem časom je izpostavljena vsem vremenskim izpremembam. Ni se redkokrat zgodilo, da je slad-korna pesa, katero je tovarna že prevzela, zmrznila, ter vsled tega postala neporabna za izdelavo sladkorja. Poleg tega odvisi izde-lava sladkorja še od mnogih drugih okoliščin in razmerje z eventualnim dobičkom je zelo različno.

Kakor izvemo se nahaja vodstvo naših sladkornih tovarov brez iz-jeme v rokah strokovnjakov, in če bodo pokazali vladni krogi resnič-no razumevanje sladkorne indu-strije in jo pri vsaki priložnosti po-speševali, lahko gledamo z zaupa-njem v bodočnost.

Boj za petrolejske vrele.

Zgodovina nam pove, da je razvoj velikih držav v veliki meri odvisen od načina izkoriščanja prirodnih bogastev. Nekoč neznačajna Anglija je s svojo tekstilno industrijo, ki ji je dajala podlago domača živinoreja, kmalu pridobila ves evropski trg. V dobi, ko se je mali obrat moral umakniti veleindustriji, je angleški premog zalagal največja industrijska središča. Amerika je postala bogata vsled obilega zlata, Rusija je velika žitnica Evrope, Francija in Italija delate danes s svojo tekstilno, predvsem svileni industrijo velike dobičke, a nemška kemična in to zlasti kalijeva industrija je pred vojno že dosegla prvenstvo.

Konkurenčna zmožnost industrij različnih držav je odvisna od solidnosti izdelka in od njegove cene. Dočim pa so pogoji za solidnost izdelka lahko povsod enaki, je vendar njih cena odvisna od kuriva ali kake slične obratne energije, brez katere ni mogoča nobena industrija, ker iz nič se ne dá ničesar ustvariti.

Podlago današnji industriji tvorijo še večinoma premog, ki ga pa ima ta država več, druga manj. Kdor pa ima dovolj premoga za lastno industrijo in mu poleg tega ostane še za izvoz, ta lahko stavi poljubne cene svojim izdelkom in poleg tega z izvozno ceno lastnega premoga takorekoč diktira cene izdelkom onih držav, ki za lastne obrate nimajo dovolj kuriva.

Ta princip gospodarske nadvlade je odločujoč faktor v splošnem narodnem gospodarstvu in večkrat se okrog njega suče usoda narodov. Alzacija in Lotaringija sta bolj radi svojih premogovnih ležišč kot iz narodnostnega vidika predmet večnega spora med Francijo in Nemčijo. Tudi Poruhrje in Šlezija sta taki točki.

Ko pa so znanstveniki ugotovili, da ležišča premoga zadostujejo le še za par stoletij, so inženjerji poiskali nove pripravne energije, med katerimi bodo v bodočnosti igrale glavno vlogo vodna energija in petrolej. Vodna energija je najcenejša, a je navezana na gorate kraje, ki imajo v tem bogastvo in zato hitijo z izrabo vodnih sil, da se osamosvoje od tujega dragega premoga ali petroleja.

Kraji pa, kjer ni vodnih sil, bodo v bodoče navezani na petrolej, ki so ga inženjerji vpeljali skoro povsod, kjer je bil prej v rabi premog. Poleg tega je petrolej praktičnejši in ekonomičnejši in se njegovi destilati dajo najrazličnejše uporabiti.

Na mnogih krajih se v zemlji nahaja nafta, oljasta tekočina rjavkaste barve. Vsled razvijajočih se plinov se nahaja pod visokim pritiskom. Ako na takem mestu navrtamo zemljo, priteče nafta na po-

vršje. Po posebnih metodah jo nato počasi segrevamo in dobimo sledeče destilate:

petrolejski eter, ki se uporablja v kavčukovi industriji;
bencin, ki se uporablja za pogon bencinskih motorjev;
gazolin in ligorin, ki služita v prvi vrsti za razsvetljavo;
rafinirani petrolej za petrolejske svečke;
vazelinovo in parafinovo olje za mažo strojev, cilindrov, ležajev itd.;
čisti vazelin, ki se rabi v lekarstvu in končno parafin.

Preostanek destilacije se imenuje masud in je izborno kurilno sredstvo, saj je njegova kalorična vrednost še enkrat večja od premogove. Uporablja se pri parnih strojih in Dieslejevih motorjih. Pri parnih strojih se enostavno masud vbrizgava pod kotel, kjer se vname in zgori tako popolno, da je treba le vsakih 14 dni odstraniti pepel. Poleg tega ne razje železa, ker vsebuje le malenkosten odstotek žvepla.

Vse te prednosti petroleja ga usposablja za boljšega namestnika premoga in postaja tako gospodarsko važen produkt. Petrolej je bil znan že v starem veku; na otoku Zante so ga uporabljali za maziljenje mumij, na Siciliji pa za razsvetljavo. V srednjem veku je služil za mažo osi in kot zdravilo.

Z velikopoteznim pridobivanjem petroleja je prvi začel John Rockefeller, ko je v Clevelandu ustanovil svetovnoznano Standard Oil Co., ki je že leta 1904 imela štiri petine severoameriških petrolejskih ležišč v svojih rokah; odtod se je potem razširila po vsem svetu.

(Konec prihodnjic.)

Izvoz in uvoz.

Ruski izvoz. Iz Moskve poročajo: Za mesec januar je bilo dovoljeno izvoziti v inozemstvo 60 tisoč pudov lanu, 11.000 kosov celih koz, vagon usnja, 1500 pudov konjske žime, 1900 pudov perja, 28.000 kozjih koz, 5000 pudov terpentina, 10 vagonov rokodelskih izdelkov.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Naša trgovina preko Soluna. V preteklem tednu se je izvozilo preko Soluna iz naše države: 1 vagon pšenice, 1 vagon ječmena, 3 vagoni fižola, 1 vagon jabolk, 3 vagoni desk, 3 vagoni koz, 3 vagoni prekajenega kozjega in ovčjega mesa, 15 vagonov konj, 6 vagonov volov, 11 vagonov ovac in 4 vagoni suhih češpeli.

Industrija.

Stagnacija v industriji zaradi pomanjkanja gotovine. Iz Zagreba poro-

čajo, da so nekateri premogovniki omejili obrate na tri do štiri dni tedensko, ker zaradi pomanjkanja denarja nimajo naročil. Na drugi strani pa so se zaradi narasle draginje pričela tudi mezdna gibanja. Industrija je delavskim zahtevam večinoma ugodila za povprečno 20 do 25 odst. Pomanjkanje denarja, ako ne bo prenehalo, se bo občutilo v kratkem tudi v ostali industriji.

Tri nove tvornice tobaka. Iz Beograda poročajo: V naši državi se osnujejo tri nove tvornice tobaka in sicer v Nišu, Velešu in Smederevu. Niška tvornica dobi najmoderneje stroje, ki bodo prispeli na račun reparacij iz Nemčije.

Industrijska situacija v Avstriji. Industrijska zveza je imela svoj občni zbor, na katerem se je obsežno bavila s poročilom o preteklem poslovnem letu. Predsednik Noot je podal precej vznemirjajočo sliko o industriji in naglašal, da je bila zlasti železna industrija zadnje tedne izročena veliki krizi. Na svetovnih tržiščih so se nemški in češkoslovaški izdelki lažje prodajali nego avstrijski. Potreba, da se je blago prodajajo pod ceno izdelka, je še otežila krizo in povzročila omejitev dela in odpust delavcev. Poročilo se zaključuje z ne baš ugodnimi avspicijami za bodočnost avstrijske industrije.

Denarstvo.

Proti izdajanju čekov na inozemstvo, ki nimajo pokrija. Iz Beograda poročajo: Generalni inspektorat finančnega ministrstva se je obrnil na ministrstvo trgovine in industrije, naj opozori oddeležen za kreditne ustanove, da posamezne domače banke izdajajo čeke na inozemstvo, ne da bi imele podloge pri tujih bankah, kjer se mora plačilo izvršiti. Taka praksa po zakonu ni dopuščena. Poleg tega se ubija s tem kredit naše države in drugih solidnih ustanov, ki se bavijo s kreditnimi operacijami. Inozemske banke so zelo občutljive napram podobnim mahinacijam.

Novi češki zlatniki. V petek je čsl. parlament v prvem čitanju odobril vladino predlogo o kovanju novih zlatnikov. Poročevalec je v svojem referatu povdarjal, da je novi češki »dukát« znamenje valutne konsolidacije čsl. države. Republika bi mogla, ako ne bi bila obdana od dežel s slabim denarjem, že danes preiti k zlati valuti. Novi češki zlatnik ne bo zakonito plačilno sredstvo, temveč predmet svobodne kupčije. Tehtal bo 3,49 g ter bo kovan iz 986 $\frac{1}{2}$ % delov zlata in 13% delov medi. Na glavni strani bo imel sliko sv. Vavilava s citatom iz stare češke himne »Nedej zahynouli nám i budoucim«, na drugi strani mali čsl. grb z napisom »Republika češkoslovenska«. Prvih tisoč zlatnikov je jubilejnih ter bo vsak zlatnik opremljen s posebno tekočo številko. Današnja cena zlatnika bi bila približno 72,5 čk.

Avstrijske finance. Dunaj, 3. febr. Šesti izkaz narodne banke izkazuje promet bankovcev v znesku 4,110.551 mil. 163.134 kron plus 133.781,868.816 K.

Promet.

Nova zakonska tarifa za promet med Italijo in Nemčijo. Dne 1. februarja je stopila v veljavo nova italijansko-nemška tarifa, ki sloni na temelju prvotnih tarif od leta 1919.

Tržna poročila.

Novosadska blagovna borza (9. t. m.): Pšenica baška 437.50—450; ječmen baška, zaključena 2 in pol vagona 320; oves baški 290; sremski 300; koruza baška 10 vagonov 220—225; koruza za april 7 vagonov 260; za maj 9 vagonov 265; baška v storžih, 2 vagona 170—175; fižol baški beli 400, 390; moka »0«, ponudba 662.50; »2« 637.50; »6« 525; »7« 450; »8« 275.

Cene blagu na zagrebškem trgu so bile sledeče: kava Rio 6 39 Din, Rio 5 41 Din, Rio 2 44 Din, Santos 49 Din, sladkor v kockah 22 Din, kristal 20.50 Din, riž Karolina 12 Din, italijanska glavnica 12.50 Din, Saigon 10.75 Din, Bruck 10 Din, Soja 30 Din, petrolej v zaboji 240 Din, v sodčkih 7 Din.

Razno.

Združene papirnice Vevče-Goričane-Medvode. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odobrilo sklep izrednega občnega zbora delničarjev Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode v Ljubljani glede zvišanja deln. glavnice od 40 na 50 milijonov kron in na možnost, da se glavnica nadalje zviša do 80 milijonov kron.

Avstro-jugoslovanska banka d. d. na Dunaju. Kakor poroča »Riječ«, se pogaja dunajski zastopnik beograjske trgovinske banke, firma Vukasović in drug, z dunajsko bančno tvrdko Buchak & Komp. glede osnovanja nove banke na Dunaju, ki bi se imenovala Avstro-jugoslovanska banka d. d.

Madžarske dobave premoga Jugoslaviji. Iz Budimpešte poročajo, da je madžarska vlada, ki mora dobavljati dnevno 100 vagonov reparacijskega premoga Jugoslaviji, prosila reparacijsko komisijo v Parizu, da se la količina zmanjša na polovico, ker mora Madžarska uvažati premog celo za lastno potrebo.

Povišanje cen premogu v Nemčiji. Iz Berlina poročajo, da so se cene premogu te dni povišale za 100 odst. Med prebivalstvom je zavladalo zaradi tega veliko razburjenje.

Petrolej na Poljskem se je podražil. Ker je poljska marka padla, so poskobile zadnji čas cene petroleju in olju v Borislavi za 100 odst. Borislavska nafta se plačuje po 480 mark kg, surovo olje pa po 750 mark kilogram.

Narodno gospodarstvo na srednjih šolah. S prihodnjim šolskim letom se uvede na avstrijskih srednjih šolah pouk v narodnem gospodarstvu, zaenkrat samo za poizkušnjo.

Narodna banka SHS. Stanje 31. januarja 1923. Aktiva (v milijonih dinarjev): v oklepajih izpremembe napram stanju 22. januarja: kovinska podlaga 37.9 (+ 6.0), posojila 1517.5 (+ 22.2), državni dolg 4512.9 (- 2.4), vrednost državnih domen 2138.3, saldo raz. računov 59.3 (+ 7.2). Skupaj 8576.1.

Pasiva: glavnica 18.4 (+ 0.2), rezervni fond 4.9, bankovci v obtoku 5147.5 (+ 134.8), razne obveznosti 1266.5 (- 305.0), terjatve države za založene domene 2138.3. Skupaj 8576.1.

Čebula

domača, garantirano zdrava in debela v vrečah po 50 kg brutto za netto 1 kg Din 4.—

Priporočamo se za cenjena naročila

Hmelak i drug, Maribor
Slomškov trg šte. 6.

Alojz Drogenik
Celje

Manufakturna trgovina

Na drobno.
Na debelo.

JOSIP PETELINC

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
Najboljši šivalni stroji v vseh opremah Gritzner, Kaiser, Adler za rodbinsko in obrtno rabo, istotam igle, olje ter vse posamezne dele za vse sisteme.

Poslovne knjige

kupite najceneje pri tvrdki

LINEA

tovarniška zaloga

Alfonz Škof

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

(nasproti protestantske cerkve)

Špecialna naročila raznih journalov itd. dobavi v najkrajšem času.

Za trgovce znaten popust.

Zastopnika in akviziterja

marljivega, solidnega in poštenega

išče za

Celje, Maribor, Ptuj, Kranj, Novomesto, Kočevje, Zagreb, Osijek, Novisad, Subotica, Beograd, Skoplje, Split:

anončno in reklamno podjetje Jos. Zorman
v Ljubljani, Gledališka ulica 2. Telefon 231.

Uprava „Stenskih reklamnih načrtov mest in kopalnišče kraljevine SHS.

Prodajam tritonski

TOVORNI AUTO

Sauer v najboljšem stanju. Primeren za prevažanje lesa, do 5 m dolgega. Cena ugodna. Naslov se izve v uredništvu „Trgovskega lista“, v Ljubljani.